

~~Handwritten scribble~~

CATECHISMVS

MELICVS

LATINIS CHRISTIANORVM

SCHOLIS DICATVS.

OPERA

G. F. STENDER I

PRAEPOS. DIOEC. SELEVRG.

MITAVIAE,

EX OFFICINA TYPOGRAPHI DVCALIS

J. F. STEFFENHAGEN,

•1800cclxxxii.

III V. 382

PROËMIUM.

Quam miseranda est illa religionis
tradendae facies, quae saltem in ad-
discendo Catechismo, doctrinae morum
parum congruo, consistit. Hoc est,
quod me impulit, hunc Catechismum,
morum

morum regulis magis instructum, ad formam sacrarum cantionum rhythice elaborare, eumque Latinis Christianorum scholis dicare. Quanto facilius iuvenes eiusmodi breue et ipsorum captui accommodatum religionis et morum systema memoriae mandabunt intelligentque.

Nouum istud huic Catechismo insertum idque praecipuum Caput,
PRAECEPTA CHRISTI continens,

5
 nens, omnibus religionis cultoribus pergratum erit. Miror sane, non iam dudum pio huic desiderio satisfactum esse. Lex Mosaica puerili, Praecepta Iesu virili mundi ingenio respondent. Nonne ipse coelestis doctor: Ego, inquit, veni ad legem implendam, hoc est, altioribus sapientiae praeceptis supplendam.

Caeterum libelli huius scopus fini religionis Iesu conformatus est, ut ani-

mi ad integritatem ducantur, et ad
magnam illam spem futuri digne prae-
parentur.

*Benedicat Deus omnibus hoc opus-
culo utentibus ad perennem ipsorum
salutem.*

CHRISTIANAE RELIGIONIS
DOCTRINA
RYTHMICE TRADITA.

SVMMA CATECHISMI.

Haec Christiana dogmata
Cum verbo Dei congrua
Te docent pie vivere
Et spem salutis alere.

I. DECALOGVS.

Ad melodiam:

Veni creator Spiritus.

I.
Hæc summa est Decalogi:
 Timorem discite Domini,
 Vt viuas insons, candidus.
 Sic dicit Deus Dominus:

2.
 Idola nulla colito,
 Confide Deo vnico,
 Qui te et mundum condidit,
 Te audit, tibi prospicit.

3.
 Ne frustra Dei nomine,
 Sed reuerenter vtere.
 Nil tam ad bonum incitat,
 Quam mens, quæ Deum cogitat.

4.
 Sanctificato Sabbathum,
 Sit quies laborantium.
 Frequentia sacra publica,
 Vt crescas sapientia.

5. Pa-

5.
 Parentes pie colito,
 Vt fato viuas prospero.
 Hi quoque venerandi sunt,
 Qui ius, qui sacra obeunt.

6.
 Abhorre homicidium,
 Non lædito vel minimum,
 Sed iuua quemque potius,
 Sic te iuuabit Dominus.

7.
 Adulter esto neutiquam
 Et fuge impudentiam.
 Cor tuum castum maneat,
 Tunc Deus in te habitat.

8.
 Ne furto quidquam furrripe,
 Labore victum contrahe.
 Sis fidus, iustus, sedulus
 Expectans fructum cœlitus.

9.
 Ne falle testimonio,
 Sed veritatem dicito,
 Tunc boni tibi annuent,
 Mendacem rubefacient.

10. Ne

10.

Ne aliena appete,
Suum cuique tribue,
Compesce mentis impetus,
Vt maneat innoxius.

11.

Qui hæc præcepta despicit
Et obedire abnuit,
Incurrit in perniciem
Suamque perdit sobolem.

12.

Qui vero ea perficit,
Ad dignitatem peruenit,
Suosque feros posteros
Prælucent reddidit floridos.

13.

Sic, homo, stude sedulo,
Quid Deo et quid proximo
Tibi que ipsi debeas.
Hinc oritur felicitas.

II. SYMBOLVM APOSTOLICVM.

Ad melodiam:

Veni creator Spiritus.

1.

Hoc Fidei est Symbolum
Agnosce Deum vnicum,
Et crede Euangelio.
Hinc nostra est Confessio.

2.

Aeternum DEVS exstitit,
Qui vniuersum condidit,
Qui Pater est omnipotens
Et omnibus prospiciens.

3.

Cum mundus esset perditus
Ignorans Deum atque ius,
Tunc Deus suum vnicum
Saluti misit Filium

4.

Hic mire homo genitus
Virtute sancti Spiritus
Ex illibata virgine
Cum sancto JESU nomine.

5.

Hic animis consuluit
Et viam cœli docuit,
De nobis summe meritus
Famosa cruce mortuus.

6.

Sed resurrexit triduo
Apparens suis gaudio.
Præsentibus his postea
Ascendit cœlum gloria.

7.

Hic regnat noster Dominus,
Venturus iudex vltimus,
Ad repensandum omnia
Et defunctorum opera.

8.

Quod Iesus docet optimus.
Hoc vrget sanctus SPIRITVS,
Illuminans ecclesiam
Ad charitatis copulam.

9.

Hic suggerit diuinitus
Solamen pœnitentibus,
Remissa fore omnia,
Ni repetantur, debita.

10. Hic

10.

Hic spem dat iustis animis
Et corpora ex tumulis
Resurrectura splendida
Aeternitate florida.

11.

Sic disce, vnde salus fit:
Te Deus Pater diligit,
Te saluat Dei Filius,
Te sacrat sanctus Spiritus.

III. PRÆ.

III. PRÆCEPTA CHRISTI.

Ad melodiam:

Pater noster, qui in coelis.

1.

Qui Christianus diceris,
 Ex Saluatoris labiis
 Salutem disce animæ
 Viamque coeli quærere.
 Infige alta mente has,
 Quas ipse dedit, Regulas.

2.

Est DEVS, Pater omnium
 Sub toto cœlo hominum.
 Hic quoque pater fouet te,
 Quapropter illum dilige
 Ex tota tua anima.
 Hæc legum est primaria.

3.

Sicut te ipsum itidem
 Quemcumque ama hominem.
 Nam omnes sumus filii
 Cœlesti patre geniti.
 Fac ergo lubens aliis,
 Quod tu ab iis expetis.

4. Hæc

4.

Hæc lex vt sancta maneat,
 Sic eam Jesus consecrat;
 Seruite vobis inuicem,
 Vt vobis dedi specimen,
 Hæc charitatis copula
 Meorum esto tessera.

5.

Estote Deo similes,
 Qui fert quoscumque homines.
 Ne damna fratrem temere,
 Te ipsum nosce, corrige.
 Da veniam cui libet,
 Par pari numen referet.

6.

Et inimicum dilige,
 Cum indiget, ne desere,
 Sed bona fide adiuua,
 Nec malum malo vindica,
 Vt mens cum Deo congruat,
 Qui malis quoque panem dat.

7.

Non esto opum auidus;
 Nec victus causa anxius,

Sed

Sed appete iustitiam
Et regni Dei gloriam.
Qui cibum dat auiculis,
Quin dabit suis filiis?

8.

Quodsi fors tua præminet,
Tunc caue, ne illaqueet
Cor tuum petulantia,
Vel gutturis luxuria,
Ne forte dies vltimus
Te obruat ceu laqueus.

9.

Hinc in te ipsum vigila,
Cupiditates iudica.
Cum tentant te seducere,
Ne præceps illas sequere,
Sed funde preces fedulas,
Ne in peccatum incidas.

10.

Se vincere est quidem crux,
Sed Christi vox est nostra lux,
Qui eam fide sequitur,
Virtutis palma fruitur.
O ter beatus, cuius mens
Ad typum Christi innocens!

11. Cœ-

11.

Cœlestem Patrem obsecra
Adorans mente conscia
In Jesu Christi nomine,
Tunc audit te beneuole
Et Spiritus virtutem dat,
Qui bonum in te procreat.

12.

Sed caue ab hypocriti
Externo fidens cultui.
Quid iuuant sacra fatua
Cum defunt digna opera?
Fac voluntatem Domini,
Hæc summa omnis fidei.

13.

Venturus ad iudicium
Supremus iudex omnium
Non quæret, quid credideris,
Sed fratribus quid feceris,
Et reputabit singula
Ac sibi ipsi præstita.

14.

Hinc Jesus hoc præceptum dat:
Lux vestra palam luceat,

B

Vt

Vt vitæ factimoniâ
 Pandatur Dei gloria.
 Væ autem illis perditis,
 Qui scandala dant aliis!

15.

Cum res afflictæ premunt te,
 Spe plenus cœlum adspice.
 Fer, quicquid Dei nutu fit,
 Futurum tibi curæ fit.
 Qui fidus est et permanet,
 Coronam cœli obtinet.

16.

Si malum te seduxerit,
 Mens conscia te arguit,
 Tunc prauitatem exue,
 Ad Jesum supplex confuge
 Emendaturus vitia.
 Hæc vera pœnitentia.

17.

Diuinam nactus gratiam,
 Ad pristinam nequitiam
 Incurius ne redeas,
 Ne in peiora incidas.

Quid

Quid iuuat mundi copia,
 Si anima est perditâ?

18.

Sic Jesus ait denique:
 Qui amat me ingenue,
 Is verba mea faciet,
 Hunc pater meus diliget
 Et dabit ei præmium
 Aeterna forte lucidum.

19.

Hæc sunt, quæ Jesus præcipit.
 Qui sapit, ipsi obedit
 Et vitam degit prouidam,
 Cœlestem sperans gloriam,
 Quo anima prægreditur
 Et corpus suscitabitur.

20.

Qui vero malus permanet,
 Et si exacte faceret,
 Quod Dei cultum simulat,
 Se ipsum jam infatuat,
 Et vltimum iudicium
 Damnabit hunc maleficum.

21. Tu

21.

Tu credens Jesum sequere
 Et fidem factis exprime,
 Tunc acquiescet animus
 Cœlestis spei conscius,
 Vel ipsa mors hanc placidam
 Non rapiet fiduciam.

IV.ORA-

IV. ORATIO DOMINICA.

Ad melodiam:

Cur contristaris meum cor.

I.

Fer Deo preces sedulo
 Ex filiali animo,
 Tunc ipsi charus es.
 Hinc Jesus preces precipit
 Et sic precari docuit:

2.

Tu Pater nostrum omnium,
 Qui pandis cœli solium,
 Quam sanctus sanctus es!
 Fac nobis tuam gloriam
 In tuam laudem cœgnitam.

3.

Fac charitate præditos
 Nos regni tui socios.
 Voluntas tua sit
 Hic vitæ nostræ facies,
 Vt supra apud cœlites.

4.

Da nobis panem hodie
 Et rebus nostris consule.

Si

Si quid delinquimus,
Ignosce nobis miseris,
Nos ignoscemus aliis.

5.

Fac finis semper prouidi,
Ne nos malorum stimuli
Seducant auidos.
Cum accidunt pericula
Nos ex aduersis libera.

6.

Tu, qui es mundi Dominus
Et Deus noster vnicus,
Tu regis omnia.
Fac tui nos participes.
Amen! hoc certe facies,

V. MINISTERIVM ECCLE- SIATICVM.

Ad melodiam:

Pater noster, qui in coelis.

I.

Doctrinam Euangelii,
Qua Christus et Apostoli
Diuinitus perfuncti sunt,
Ministri verbi obeunt,
Vt Deo reddant animas
Religione præditas.

2.

Hoc munus Jesus statuit,
Discipulis sic tradidit:
Vt Pater me, sic ego vos,
Constituo Apostolos.
Qui vos auscultat, audit me,
Qui spernit vos, contemnit me.

3.

En vobis sanctus Spiritus
Ad sacrum munus inditus.
Maleficos reijcite,
Quos pœnitet, absoluite.
Hæc vobis data dignitas
Cœlestis est autoritas.

4.

Hoc ipsum Ministerium
 Pastoribus est creditum.
 Quod sancte docent, candide
 Ceu verbum Dei respice.
 Saluti tuæ consulens
 Tu ipsis esto obsequens.

VI. BAP.

VI. BAPTISMVS.

Ad melodiam:

Cur constrictaris meum cor.

I.

Baptismum sanxit Dominus,
 Vt nobis sit introitus
 In regnum gratiæ.
 Hinc etiam infantibus
 Ad cœtum Christi aditus.

2.

Sic Iesus ad Apostolos:
 Adite, inquit, populos,
 Docete publice.
 Qui credunt, hos baptisate
 Confortes meos facite

3.

In nomen Patris maximi
 Et benedicti Filii
 Et sancti Spiritus,
 Vt discant cuncta obsequi,
 Quæ ego vobis tradidi.

4.

Qui sic baptismum æstimat,
 Vt fidem factis exprimat,

Ad

Ad cœlum peruenit.
 Qui vero contra factitat,
 Hanc sibi sortem derogat.

5.

Tu, quia baptizatus es,
 Ad Christi cœtum pertines,
 Sed hoc non sufficit.
 Virtutes fac laudabiles,
 Tunc verus Christianus es.

VII. SA-

VII. SACRA COENA.

Ad melodiam:

Cum Christus natus esset.

I.

Nocte, qua est proditus
 Christus noster Dominus,
 Cœnam noui fœderis
 Sanxit suis asseclis,
 Vt amoris vinculo
 Fidei communio
 Confirmetur denuo.

2.

Deo agens gratias
 Panem sicut alias
 Comedendum præbuit,
 Sed hoc pactum addidit:
 Hic vos mei corporis
 Sacramentum manditis
 Expiandis debitis.

3.

Benedictum itidem
 Dedit ipsis calicem,
 Dicens: quod hic bibitis
 Hoc est mei sanguinis

Testa-

Testamentum, traditum
 Tamquam sacrificium
 Pro peccatis hominum.

4.

Quoties conuiuistis
 Et hunc panem editis,
 Quotiesque inuicem
 Bibitis hunc calicem,
 Sancte recordamini
 Passionem Domini
 Et quæ vobis merui.

5.

Quanta est, o anima,
 Jesu amicitia!
 Simus ipsi similes
 Omnibus amabiles,
 Tunc ipsius proprii
 Erimus perpetui
 Et cœlestes focii.

VIII.

VIII. PRECATIO MATVTINA.

I.

Mi Deus, tuam denuo
 Nunc gloriam conspicio,
 Jam nocte pulsa omnia
 Te laudant tua opera.

2.

En tibi Patri maximo,
 Has meas grates offero,
 Pro omnis boni copia
 Et pro quiete placida.

3.

Quot casus potuissent me
 Per tenebras obruere,
 Sed tua manus aderat,
 Quæ gaudio me fulcitat.

4.

Dormiui tamquam mortuus,
 Nunc reuiuisco validus.
 O esset vita hæc in me
 Sancita tuæ gloriæ!

5.

Quæ mea sunt officia
 Pro fida conscientia

Serena

Serena fronte faciam
Ad verbi tui regulam.

6.

Tu nihil eges, Domine,
Nam quod habemus, est a te.
Sed quod iam tibi nequeo,
Hoc, soluam meo proximo.

7.

Nos vno Deo geniti
Communi scopo conditi,
Qui possem fratres linquere,
Quin illis sim lætitiæ?

8.

O essent omnes homines
Felices, amicabiles!
Nec ego unquam desinam,
Ut aliis inferuiam.

9.

Hoc fatum tuum firmum est,
Qui viuit sic, te dignus est
Et tua gaudet gratia
Futura fretus gloria.

10.

Ad hoc me, Pater, incita
Et imbecillum subleua,

Vb

Vt præbeam me vtilem
Ad verbi tui indolem.

EXHORTATIO.

Fac, Deus, vt summopere
Considerem quotidie:

Quae erunt coeli gaudia?

Inferni quae tristitia?

Quid sanxit Jesu crux et mors?

Quae erit mortis meae fors?

Hæc quatuor arcento me,
Ab omni malo strenue,
Ut sim virtuti deditus
Et boni semper conscius.

Amen.

IX. PRECATIONES MENSALES.

BENEDICTIO MENSAE.

Tu, qui tu alis omnia,
 Fac, vt hæc cibi copia,
 Quam tua manus præbuit,
 Saluti vitæ nostræ fit,
 Tuæque prouidentiae
 Agantur nostræ gratiæ,

GRATIARVM ACTIO.

Laudamus mente hilari
 Benignitatem Domini,
 Qui corpori nunc prosperam
 Donauit alimoniam.
 Det quoque nostræ animæ,
 Virtutes sapientiæ.
 Amen.

X. PRE-

X. PRECATIO VESPERTINA.

1.

Decessit dies denuo
 De vitæ meæ numero!
 Sic ætas mea labitur
 Et ad suprema ducitur.

2.

Mi Pater, tua manus me
 Diuino texit numine
 Sortemque dedit prosperam,
 Quas grates tibi referam?

3.

Tu bene facis omnia —
 Sed quæ sunt mea opera?
 Num feci, quicquid conuenit,
 Vt nihil pœnitendum sit?

4.

Qui cuncta vides, Domine,
 Vidisti quoque hodie,
 Quid boni iam neglexerim
 Et quid iniuste fecerim.

5.

Quodsi hac nocte subito
 Jam iam vocatus fuero

C

Ad

Ad iustum tuum solium,
Quid exculparet miserum.

6.

Ignosce, Pater, obsecro,
Remitte culpam anxio
Et miserere filii,
Qui pollicetur obsequi.

7.

Hoc meum est propositum,
Sed eheu num in posterum
Respondet votis exitus,
Ni adsit tuus Spiritus!

8.

Hunc mihi da, qui corrigat,
Cum mali mens quid agitat,
Vt resipiscens illico
Virtutem sequar denuo.

9.

Adhuc te precor, Domine,
Me atque meos protege,
Vt somnus nos reficiat,
Dum nos aurora fuscitat.

10.

Tunc noua luce iterum
Cantabo Te, Ter maximum.

His

His precibus tu annue,
Sic lectum petam placide.

B E N E D I C T I O

O sancte Dei Spiritus,
Illustra me diuinitus,
Fac mihi Dei gloriam
Magis magisque cognitam.
Præcipue in anima,
Diuinam pacem mihi da,
Vt semper recti conscius,
Salutis sim indubius.

Amen.

TA-

TABVLA OECONOMICA

SEV PRAECIPVAE AD COMMUNEM
VITAM REGVLAE.

1.

Cum Deo quoduis incipe
Vt factò gaudeas,
Finito autem opere
Fer Deo gratias.

2.

Adora vitæ Dominum,
Cum surgis lectulo,
Et cum te confers cubitum
Fer preces Maximo.

3.

Occultus mundi oculis
Ne fac, quod dedecet,
Qui cuncta fert ex tenebris
In lucem proferet.

4.

Si mens est recti conscia,
Quid est, quod timeas?

Ma-

Maledici mendacia
Denudat veritas.

5.

Ne pietatem simula
Imponens credulis.
Nam larvâ tandem proditâ
In probrum incidis.

6.

Adfuesce bono sæpius
Aetate tenera.
Ex vsu venit habitus
Natura altera.

7.

Qui moribus sunt perditis,
Hos caue sedulo.
Hac peste si inficeris,
Væ tibi misero!

8.

Nil iurans dic, nil execrans,
Ne malæ notæ sis,
Ceum homo, sacra violans,
Qui detestabilis.

9. Sint

9.

Sint sanctæ tibi feriæ
In templo Domini.
Num concio, an epulæ
Maioris pretii?

10.

Ex quorum natus sanguine,
Hos pie colito,
Et canos foue maxime,
Hinc benedictio.

11.

Accepta beneficia
Ne obliuiscere.
Non peior est malitia
Ingrato homine.

12.

Quod tibi non vis fieri,
Ne cui feceris.
Par quisque homo homini,
Cuique æquus sis.

13.

Consilio et opera
Adfiste indigis.

Quo

Quo magis res est dubia,
Ceu Deus aduenis.

14.

Ne preme quemquam, quisquis sit,
Nec fac iniurias.
Qui cuncta fata dirigit,
Rependet lacrymas.

15.

Ne quemquam fac ludibrio,
Sit mendæ venia.
Quis est, qui caret vitio?
Te ipsum iudica.

16.

Honore quemque excipe,
Tunc honoraberis.
Inculte sese gerere
Permitte rusticis.

17.

Ab omni rixa abstine
Et cede decies.
Nam victor mansuetudine,
Feruore victus es.

18. Ma-

18.

Mature iram supprime,
Ne mentem opprimat
Ceui torris, qui intrinsece
Furorem concitat.

19.

Ne sis vindictæ cupidus,
Si quis te læserit,
Ne malum eo grauius
Verendum tibi sit.

20.

Si verus es philanthropus,
Et inimico sis.
Si ipsi es beneficus,
Amicum efficis.

21.

Libidinis illecebras
Ceui anguem effuge.
Quodsi te his irretias,
Væ vitæ miseræ!

22.

Vxorem ducere si vis,
Amicam elige,

Quæ

Quæ animi est nobilis,
Et gaude coniuge.

23.

Sic tuos ale liberos,
Vt discant sapere,
Et gerere se candidos,
Et artes alere.

24.

Ne perde tempus otio,
Ex quo desidia,
Neglecto iam negotio,
Addiscit scelera.

25.

Fac facienda apprime,
Vt quies dulcis sit.
Quod deses differt hodie,
Cras eo minus fit.

26.

Lucrare panem iuuenis,
Vt fenex habeas.
Quam esses miserabilis,
Si tunc esurias.

27. Sed

27.

Sed nil iniuste congere,
Ne te exagitent,
Iniuriarum furiaë,
Et opes dissipent.

28.

Ne plus habenti inuide
Succensens Numini,
Sed forte tua vtere
Ex mente hilari.

29.

Ne perde te luxuria,
Quæ tot infatuat,
Quæ hodie conuiuia,
Cras esurire dat.

30.

A crapula te abstrahe,
Ne fias ebrius,
Et bellua ex homine,
Ex firmo languidus.

31.

Ne lucraturus inhia
Chartis lusorius,

Nam

Nam perdunt nummos, otia,
Et famam nominis.

32.

Mercedem atque debitum
Perfolue integre,
Tunc meritus suffragium
Senescas placide.

33.

Mendacibus et perfidis
Applaudant perditum.
Tu verax atque fidus sis,
Te colent superi.

34.

Sit menti tuæ nescia
Fraus atque falsitas,
Sed lingua cordi congrua,
Hæc vera dignitas.

35.

Promissa semper recale
Et sancte perface,
Tunc tibi fident vndique
Quam honorifice.

36. Ne

36.

Ne crede, quicquid dicitur,
Sed prius iudica,
Nam merito illuditur,
Qui refert fatua.

37.

Quum multis te blandiloquus
Promissis excipit,
Ne fide, nisi cognitus
Aut bonæ famæ sit.

38.

Fraus, fucus et astutia
In mundo imperant.
Sis prouidus per omnia,
Ne te decipiant.

39.

Arcanum nulli detege,
Nam noui cupidus
Jam iam inflatus noua re
Efflabit pluribus.

40.

Confidera vbinam sis,
Nec vane loquere.

Nam

Nam sæpe lingua futilis
Occlusa verbere.

41.

Os stulti iam immodice
Enarrat friuola.
Tu prudens linguam cohibe,
Tacendo supera.

42.

Qui detrahit absentibus,
Hunc caue, iuuenis.
Num tibi parcat garrulus,
Cum absens fueris?

43.

Cum sermo est de aliis,
Amice iudica,
Tunc certe tuis meritis
Accedent commoda.

44.

Sed impium ne protege,
Quem quisque improbat,
Nec plus de illo loquere,
Ne tibi noceat.

45. Quodsi,

45.

Quodsi, vt fit, erraueris,
 Agnosce, corrige.
 Si obstinatus fueris,
 Quis non ridebit te?

46.

Addisce bonas litteras,
 Quæ mentem euehunt,
 Et tandem fruges meritas,
 Honores pariunt.

47.

Initium vt graue fit
 Infuetis viribus,
 Progressus tamen leuis fit,
 Jucundus exitus.

48.

Si munus quod susceperis,
 Fac summâ operâ.
 Quo grauiora viceris,
 Hôc maior gloria.

49.

Rem arduam cum suscipis,
 Consulito opus est.

Post

Post factum fero consulis,
 Cum damnum præsto est.

50.

Quemcumque lætum reddere,
 Sit tua gloria,
 Quid quod felicem facere,
 Hæc fides optima.

51.

In dies te examina,
 Vt mendas corrigas.
 Hinc oritur præcipua
 Virtutis claritas.

52.

Ad has vt viuam regulas,
 Tu, Deus, adiuua.
 Sit mea vita — bonitas,
 Et mors — victoria!

